

## **Reactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op de 'Ruimtelijk-Economische Koers U-10 - Ontmoetingsplan voor Healthy Urban Living' en ook de bijbehorende '(Samen op weg naar een) Uitvoeringsagenda'**

### **Geachte leden van de Commissie Bestuur,**

1. In april 2016 is in uw Commissie al de reactie van het College op de 'Peilnota Ruimtelijk-Economische Koers U-10' aan de orde gesteld. Thans ligt dan het 'Raadsvoorstel Ruimtelijke-Economische koers U-10 - Ontmoetingsplan voor Healthy Urban Living' en ook de bijbehorende 'Uitvoeringsagenda' voor de afzonderlijke raden van de bij de U-10 betrokken gemeenten ter besluitvorming voor, dus ook de gemeente Zeist;
2. Eerst zal nog even kort worden stilgestaan bij het planproces, waarna meer in inhoudelijke zin op de Koers en Uitvoeringsagenda een reactie zal worden gegeven;

### **Planproces**

3. Zoals ook hiervoor aangegeven is in de Commissie Bestuur al eerder de 'Peilnota Ruimtelijk-Economische Koers U-10' aan de orde gesteld, waarbij toen ook door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daarop schriftelijk een uitvoerige reactie is gegeven (zie ook bijgevoegde bijlage: 'Reactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. Peilnota Ruimtelijk Economische Koers U-10'). Die reactie is toen ook mede door de Stichting Beter Zeist ingediend;
4. Op basis van de bij het Raadsvoorstel gevoegde bijlage: 'Proces Ruimtelijk-Economische Koers U-10' kan worden afgeleid dat men bij het opstellen van de Koers niet over een nacht ijs is gegaan. Eigenlijk loopt het proces om voor de betrokken gemeenten tot een gezamenlijke ruimtelijk-economische koers te komen al vanaf 2013, niet alleen door kennis ter verzamelen (zie o.a. ook de: 'Atlas Regio Utrecht'), maar ook door bij het opstellen daarvan actief (bepaalde) partijen en met name ook de (leden van de) afzonderlijke raden te betrekken, hetgeen op zich natuurlijk heel mooi is;
5. Zoals ook al in de 'Reactie van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op de Peilnota Ruimtelijk-Economische Koers' aangegeven, heeft het haar wel verbaasd, dat ook de bewoners van de gemeenten die zijn aangesloten bij de U-10 niet actief bij het opstellen van de Koers zijn betrokken, terwijl het zeker, ook gezien de thema's die daarbij centraal staan, dus 'groen, gezond en slim', voor de hand had gelegen als zij, of tenminste de maatschappelijke organisaties die hen t.a.v. bepaalde thema's vertegenwoordigen, actief bij de opstelling waren betrokken;
6. Nu is het zo dat diverse belangenorganisaties door de wethouder RO Sander Jansen op 26 september 2016 zijn uitgenodigd voor een dialoog over de Ruimtelijk-Economische Koers van de U-10, hetgeen door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bijzonder is gewaardeerd. Alhoewel in algemene zin de gegeven thema's groen, gezond en slim door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. natuurlijk worden onderschreven, ook gezien de (directe) relatie van de 3 P's van duurzame ontwikkeling, dus Planet, People en Profit/Prosperity<sup>1</sup>, hebben diverse deelnemers aan die dialoogtafel toen ook diverse spanningsvelden bij met name de wijze waarop een en ander binnen de gegeven thema's is uitgewerkt naar voren gebracht. Daarbij is het dan tevens de vraag hoe aan geconstateerde spanningsvelden, mede ook in relatie tot het zogenaamde DNA van Zeist, binnen de gegeven Koers en bijbehorende Uitvoeringsagenda aandacht is gegeven;
7. Daarna hebben er dus, zoals ook uit het bij het Raadsvoorstel gevoegde processchema naar voren komt, nog aantal dialoog-bijeenkomsten plaatsgevonden, met name ook over de 'Uitvoeringsagenda Ruimtelijk-Economische Koers U10', zoals met (private) partijen, in het kader van de BT Ruimte en Economie, ambtelijk én niet in de laatste plaats ook in het kader van 'U-10 Beraad(t)', maar dus niet in brede zin met de bevolking, hetgeen o.i. toch, ook al aangezien je met de gegeven Koers toch in een bepaalde richting stuurt, waarbij het name ook gaat om samenwerking, als een gemiste kans dient te worden gezien;
8. Ook lijkt het goed gezien de (mogelijke) ruimtelijke consequenties die de Ruimtelijke economische koers met zich mee kan brengen, dat in ieder geval naast de Commissie

---

<sup>1</sup> Vergelijk in deze overigens ook de agenda van de Economic Board Utrecht/EBU.

Bestuur, ook de Commissie Ruimte zich hierover zou buigen, of nog beter de Koers en bijbehorende Uitvoeringsagenda worden behandeld in een gezamenlijke raadscommissie;

9. Meer in het bijzonder is in het verleden natuurlijk over met name het 'Regionale Structuur Plan/RSP 2005-2015 (BRU, 2004)', hetgeen (dus) een ruimtelijk plan was van het toenmalige BRU, nogal veel te doen geweest, zoals ook uit de daartegen tot aan de Raad van State gevoerde procedures naar voren kwam. Gezien de onduidelijke positie van de (vele) stadsregio's is toen door de Regering besloten de daaraan ten grondslag liggende Gemeenschappelijke regeling te beëindigen.  
Nu gaat het bij de Koers niet om een Structuurplan en kun je ook niets tegen samenwerking hebben, integendeel, maar enerzijds blijft het o.i. toch de vraag hoe de Koers zoals deze thans voorligt dan democratisch is gelegitimeerd én anderzijds hoe er de afstemming met het beleid van de provincie, niet alleen in ruimtelijke (denk o.a. aan de 'PRS/PRV 2016 (Herijking)' en bijvoorbeeld ook de 'Thematische Structuurvisie Kantoren Provincie Utrecht, 2016') en economische zin<sup>2</sup>, maar ook anderszins, zoals het natuur en landschapsbeleid (zie o.a. de 'Natuurvisie - Plus op het Natuurbeleid 2.0 (Provincie Utrecht, 2016)'), heeft plaatsgevonden, hetgeen o.i. nu toch onduidelijk blijft;
10. Wat is gesteld is t.a.v. beleidskaders van de provincie geldt in zekere zin dus ook voor die van het Rijk en ook al is de voorstelde koers dus geen ruimtelijk plan, de vraag is natuurlijk wel, zeker ook als de uitgezette Koers (op termijn) ruimtelijk wordt doorvertaald, of deze dan ook 'Omgevingswet-proof' is, dus of in die zin in voldoende mate wordt omschreven welke (leef)omgevingskwaliteiten men uiteindelijk in de (diverse gebieden zoals deze binnen de) regio (voorkomen) beoogt, dat uiteraard ook rekening houdend met de (bijzondere) kwaliteiten van natuur, landschap en cultuurhistorie zoals die op (bepaalde) plekken aanwezig zijn;

## Inhoudelijke aspecten

### Algemeen

11. Zoals ook uit bovenstaande en ook de eerdere reactie van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op de 'Peilnota Ruimtelijke Economische Koers' naar voren komt, kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in algemene zin de koers zoals deze uit de 'Ruimtelijk-Economische Koers' naar voren komt en waarbij de thema's: 'groen, gezond en slim' centraal worden gesteld natuurlijk van harte onderschrijven.
12. In die zin vindt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het dan weer wel jammer dat men in de definitief vast te stellen koers in een keer de (onder)titel: 'Ontmoetingsplaats voor 'Healthy Urban Living (HUL)'' heeft toegevoegd. Hoe belangrijk de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de thematiek zoals deze binnen Healthy Urban Living aan de orde wordt gesteld ook acht, daarbij gaat het toch in eerste instantie om het 'stedelijke leefmilieu/gezond stedelijk leven', waarbij dan wel ook bijzondere aandacht aan groen wordt gegeven, ook in de randzones van het stedelijke gebied, maar dat dan vooral vanuit de betekenis van (het) groen voor de gezondheid van de mens.  
Willen we evenwel echt inzetten op een duurzame koers, dus vanuit de drie P's van duurzame ontwikkeling, dus 'Planet, People en Prosperity', dan gaat het natuurlijk niet alleen om de stedelijke leefmilieus, maar om alle leefmilieus, dus inclusief die in het landelijke gebied en de natuurlijke ecosystemen/landschappen zoals die daar voorkomen<sup>3</sup>;
13. Waar het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in wezen natuurlijk om gaat, is dat bij de ruimtelijke-economische koers die men (ook) kiest, zelfs (of juist) als daarbij de thema's: 'groen, gezond en slim' centraal staan, altijd rekening wordt gehouden met de draagkracht van de natuurlijke ecosystemen zoals deze daaraan ten grondslag liggen,

<sup>2</sup> Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat heeft begrepen zou er wat betreft de economische ontwikkeling (sec) overigens wel een bepaalde mate van afstemming met de provincie hebben plaatsgevonden (zie in deze ook de: 'Uitvoeringsagenda', pag. 10)'.  
<sup>3</sup> Zie in deze overigens wel de in de Koers opgenomen kaart: 'Diversiteit woonmilieus' (zie ook de 'Ruimtelijk-economische Koers U-10, Kaart op pag. 12), waarin de voor de regio van de U-10 karakteristiek landschappen (en bijbehorende ecosystemen) gelukkig wel expliciet zijn aangegeven, zij het dus om de binnen de regio voorkomende woonmilieus te kunnen aangeven.

dus ook die op een groter schaalniveau dan de stad of stedelijke leefmilieus alleen (zie in deze o.a. het: 'Living Planet Report 2016 (WWF, 2016)'). Is dat immers niet het geval dan boet je op het 'Natuurlijke Kapitaal' in, hetgeen uiteindelijk ook altijd bepaalde economisch consequenties met zich mee zal brengen (zie o.a. het document: 'Natuurlijk Kapitaal (PBL, 2016)'). Zo worden inmiddels volgens diverse onderzoeken voor de aarde als geheel de grenzen van de biodiversiteit, het klimaat en ook diverse meststoffen al ruim overschreden, met op bepaalde plekken (dus) grote gevolgen (zie o.a. artikel: 'Planetary Boundaries (Rockstrom, 2009)'). In die zin is het dus zaak op een zorgvuldige wijze van beschikbare ecosysteemdiensten (TEEB<sup>4</sup>) gebruik te maken (zie overigens ook o.a. de website: [www.natuurlijkkapitaal.com](http://www.natuurlijkkapitaal.com));

14. Wat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o., ook in die zin, dan wel weer van harte onderschrijft is dat men bij het bepalen van een (ruimtelijk-)economische koers niet langer naar de (ontwikkeling van de) economie sec kijkt, maar daarbij met name ook naar het (levens)geluk, de gezondheid en het welzijn van de mens in het algemeen wordt gekeken (vergelijk in de o.a. ook het: 'Bruto Nationaal Geluk' (i.p.v. het BNP) van Bhutan). Alhoewel er dus wel degelijk bij de 'Ruimtelijke-Economische Koers' van de U-10 ook aandacht wordt gegeven aan het groen, evenals wordt uitgesproken dat de versterken (zie in deze zin met name ook het gegeven Toekomstbeeld #6), zou het mooi zijn, ook om de balans te houden, dat uiteindelijk dus niet alleen wordt gekeken naar het 'levensgeluk' van de mens, maar in zekere zin ook dat van de binnen de regio voorkomende natuurlijke (eco)systemen, landschappen, etc., dus naar het evenwichtig functioneren van die systemen, waardoor ook de mens zich wederom (nog) gelukkiger kan voelen;

#### Toekomstbeelden:

##### *Utrecht is in 2040 de internationaal erkende regio voor life sciences, gezondheid en duurzaamheid #1*

15. Dit zou natuurlijk, zoals ook hiervoor al aangegeven, fantastisch zijn, maar ook hier is het goed wel ook bepaalde spanningsvelden in beeld te brengen, die vooral ook op het ruimtelijke vlak liggen. Zoals bekend is het USP de afgelopen decennia sterk gegroeid, met alle ruimtelijke consequenties die dat met zich meebrengt (vergelijk ook discussie over het PMC). Natuurlijk is het dus mooi als kennis en bedrijven elkaar opzoeken, al dan niet op basis van (bepaalde) satellieten (vergelijk ook: 'Bilthoven Biologicals'), maar als dat er uiteindelijk toe leidt dat de druk op het landelijke gebied, maar bijvoorbeeld ook de infra zodanig toeneemt dat er behalve over nieuwe toe- en afvoerwegen, zelfs over geheel nieuwe spoorlijnen wordt gesproken (zie o.a. ook de publicatie: 'Quickscan haalbaarheid spoorverbinding USP (Arcadis, 2016)'), met grote consequenties voor nu juist de kwaliteiten van het landelijke gebied zoals dat in de regio ten oosten van de stad Utrecht voorkomt, dan is het dus wel de vraag of we dan in die zin op de goede weg zijn. In die zin is het dus zaak, mits we echt een duurzame ontwikkeling willen, ook hier de goede balans te vinden;
16. Verder is het in ieder mooi dat er binnen dit toekomstbeeld (en ook de 'Uitvoeringsagenda') ruim aandacht wordt gegeven aan het thema 'circulaire economie' of zo men wil circulariteit, waarvoor er in de regio ook gezien recente onderzoeken (in kader van de: 'Cirkelregio Utrecht') er vele kansen liggen (zie in deze met name ook het rapport: 'Circulaire potentie voor de Cirkelregio Utrecht (TNO, 2016)');

##### *Gemeenten zijn economische complementair #2*

17. Op zich is dat natuurlijk heel mooi dat men i.p.v. elkaars concurrenten probeert complementair aan elkaar te zijn. In die zin kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat alleen maar onderschrijven. Wat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. hierbij evenwel opvalt is dat men zich in het bijzonder toch voornamelijk richt op bepaalde topsectoren, zoals kennisintensieve bedrijven op gebied life science (dus binnen de topsector 'Life sciences & Health). En

<sup>4</sup> TEEB staat voor The Economics of Ecosystems en Biodiversity.

alhoewel aan de traditionele sector van de landbouw wel enige aandacht wordt gegeven, zij het toch voornamelijk in afgeleide zin, zoals binnen het kader van Healthy Urban Living, is het de vraag of aan deze topsector (lees: Agri & Food) toch niet nog iets meer aandacht zou moeten worden gegeven. Dat ook aangezien er binnen de regio toch o.i. in die zin vele kansen liggen, zoals voor een meer regiospecifieke benadering van de landbouw (met dus ook de 'Kaasacademie' in Woerden) en bijvoorbeeld ook stadslandbouw<sup>5</sup>, waarbij het ook daarbij overigens van belang is rekening te houden met aanwezige kwaliteiten van natuur en landschap (vergelijk in deze ook: 'Natuurinclusieve landbouw');

*We kiezen voor een ongedeelde regio met voldoende woningen voor alle doelgroepen #3  
We groeien, met voorrang, op binnenstedelijke locaties. Dat leidt tot kwaliteit en interactie #4*

18. Aan het spanningsveld dat door de bouw van (zoveel) extra woningen (lees: 75.000) op met name het ruimtelijke vlak kan ontstaan, ook al kiest men dan in eerste instantie ervoor op de vraag in het binnenstedelijke gebied op te lossen, is in het verleden door diverse maatschappelijke organisaties al veel bijzondere aandacht gegeven. Dat is ook de reden waarom Zeist in haar Structuurvisie: 'Zeist schrijf je met een Q' ervoor heeft gekozen om kwaliteit boven kwantiteit te laten gaan, hetgeen o.i. ook voor de gehele regio (en provincie) het uitgangspunt zou moeten zijn. Juist als je alle vraag zondermeer accommodeert dan zal dat naar verwachting vrijwel zeker ten koste van de kwaliteiten landelijk gebied gaan, met dus ook gevolgen voor het groene vestigingsklimaat dat nu juist zo kenmerkend is voor de Regio Utrecht (zie in deze o.a.: 'Ex ante evaluatie SVIR (PBL, 2011)');
19. Verder is het uiteraard fantastisch dat als men dan kiest voor een bepaalde ruimtelijke ontwikkeling of (nog beter) transformatie (van o.a. bestaande bedrijventerreinen of (het overschot aan) kantoren), dat deze dan duurzaam, dus o.a. energieneutraal of nog beter energiepositief plaatsvindt, met tegelijkertijd ook de aanpak van hittestress, wateroverlast (vanwege de klimaatverandering), etc., o.a. dus door vergroening, dus dat men kiest voor een integrale aanpak van de problematiek zoals deze voorligt (vergelijk overigens wederom de integrale aanpak die met de nieuwe 'Omgevingswet' wordt voorgestaan);
20. Dat wat betreft het oplossen van de energieproblematiek er (in het kader van de 'Uitvoeringsagenda') een regionale Energievisie zal worden opgesteld onderschrijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van harte, ook al aangezien daardoor wellicht samen met andere gemeenten naar oplossingen kan worden gezocht waar binnen een bepaalde gemeente zelf niet in kan worden voorzien, ook gezien de aldaar aanwezige groene ruimtelijke kwaliteiten. Daarbij tekent de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wel aan dat dat wat haar betreft niet betekent dat Zeist het doel zoals dat in de Brede Milieuvisie is opgenomen om in 2030 binnen haar eigen grondgebied klimaatneutraal te zijn en waarvan inmiddels door het CE Delft ook de mogelijke opgaven (of 'uitdagingen') in beeld zijn gebracht zou moeten loslaten;

*We geven met voorrang aan duurzame mobiliteit # 5*

21. Ook het voorrang geven aan OV en fiets is op zich natuurlijk fantastisch (vergelijk ook de 'Ladder van Verdaas'), maar als we ook hierbij de consequenties van mogelijke keuzen in beeld brengen, zoals bijvoorbeeld van een geheel nieuwe tangentiaal spoor- (of tram)net (zie o.a. het rapport: 'OV+++ (BRU)'), o.a. om het USP beter te kunnen ontsluiten, dan zal het duidelijk zijn, zoals ook hiervoor onder Toekomstbeeld #1 al aangegeven, dat dat grote effecten op de ruimtelijke kwaliteiten van de regio met zich mee zal brengen, niet op de laatste plaats van de EHS zoals deze hier voorkomt;
22. Behalve het OV-netwerk geldt dat natuurlijk ook voor het opschalen van het regionale fietsnetwerk, zeker als dat dwars door de EHS, thans NNN, gaat, of dat netwerk daardoor (verder) versnipperd raakt (denk aan o.a. het: 'fietspad Zeist-West Uithof'). Als dus op het gegeven kaartje op pag. 42 van de 'Ruimtelijk-Economische koers' met de tussen het USP en Zeist aangegeven pijl inderdaad naar een nieuwe fietsverbinding wordt verwezen

<sup>5</sup> Overigens wordt er aan stadslandbouw weer wel aandacht gegeven, zij het summier, onder het toekomstbeeld #4: We groeien, met voorrang, op binnenstedelijke locaties. Dat geldt ook voor verbrede landbouw in het kader van toekomstbeeld # 6: Groen, landschap en cultuurhistorie leveren een onmisbare bijdrage aan de stedelijke regio.

en deze dus niet op een verbetering van de bestaande route over de Bisschopsweg is gericht, zou die pijn er o.i. alsnog vanaf moeten worden gehaald;

23. Dat men in het kader van het MIRT Utrecht-Oost ook de bereikbaar van de regio wil versterken (zie met name dus ook de 'Gebiedsverkenning Utrecht-Oost (Min. I&M, et al., 2016)), terwijl er al een hele 'strijd' gaande is om de voorgenomen verbredingen van de Ring Utrecht, waaronder de A-27 bij Amelisweerd (van 10 naar 14 rijbanen), zou o.i. toch tot de bezinning moeten leiden dat we met zijn allen samen naar duurzamere en ook meer integrale oplossingen moeten zoeken, zoals die op het digitale vlak, zodat het samenwerken in de toekomst centraal staat en niet het elke dag van huis naar werk reizen, dus dat we gaan in de richting van echte: 'Smart Cities / Communities';

#### *Groen, landschap en cultuurhistorie leveren een onmisbare bijdrage aan de stedelijke regio #6*

24. Hierbij wordt (gelukkig) aangegeven dat een kernwaarde van de Utrechtse Regio de nabijheid van natuur en landschap en cultuurhistorische waarden van hoog niveau is én dat deze worden beschermd en versterkt. Tegelijkertijd wordt (evenwel) aangegeven dat natuur en landschap goed bereikbaar moeten zijn voor recreanten én ook meer toeristen de weg naar onze regio moeten zien te vinden;
25. Dat men ervoor kiest de kernwaarden van natuur en landschap te beschermen en deze ook te versterken is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uiteraard uit het hart gegrepen, maar als men dat echt wil heeft dat o.i. wel tot gevolg dat men dan in die zin ook bij overige gegeven toekomstbeelden duidelijke keuzen moeten maken. Een duidelijke keuze voor het groen betekent o.i. immers dat je allereerst niet ongebreideld kan groeien, maar juist altijd daarbij zou moeten kiezen voor kwaliteit boven kwantiteit (vergelijk dus ook de: 'Structuurvisie: Zeist schrijf je met een Q'), circulariteit, hetgeen dus gelukkig ook gebeurt, en daarnaast voor een natuur-, landschap- en cultuurhistorisch-inclusieve ontwikkeling (vergelijk in deze ook het principe van: 'Natuurinclusief ontwerpen'<sup>6</sup>). Dus altijd rekening houdend met de (sub-)regionale kwaliteiten zoals deze op een bepaalde plek binnen de regio aanwezig zijn (vergelijk ook de beschrijvingen in zowel het 'LOP Kromme Rijngebied + (Bron & Partners, 2009)', als ook de: 'Kwaliteitsgidsen Utrechtse landschappen (Provincie Utrecht, 2012)'). Daarnaast dat je dus ook echt in dat landschap en die natuur zou moeten investeren, niet alleen bij ontwikkelingen (als noodzakelijke compensatie/mitigatie), maar ook aangezien een dergelijke kwaliteitsimpuls aldaar, ook gezien de nivelleringen van de afgelopen decennia, gewoon (dringend) gewenst is (zie in deze o.a. het: 'Uitvoeringsprogramma LOP Kromme Rijngebied + (Bron & Partners, 2009)'). En alhoewel dus sinds het begin van de jaren '90 wel in de EHS is geïnvesteerd, zij het dat dat met het zogenaamde: 'Akkoord van Utrecht' weer deels is teruggedraaid, blijven dergelijke investeringen o.i. dus wel degelijk wenselijk en zou het dus goed zijn als daaraan ook in de: 'Uitvoeringsagenda' bijzondere aandacht wordt gegeven<sup>7</sup>. Ook zou het dus goed zijn dat hiervoor alsnog een apart ruimtelijk instrumentarium wordt ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld het instrument van verevening (zie wederom de: 'Structuurvisie', hoofdstuk 7.5: 'Ruimtelijk ontwikkelingsfonds'), aangezien de beschikbare instrumentaria, zoals het opnemen bij ontwikkelingen in het bestemmingsplan van de zogenaamde: 'voorwaardelijk verplichtingen', niet alleen zelden wordt toegepast, maar o.i. vaak ook tekort schiet;
26. Eigenlijk is het USP ook hierbij een voorbeeld hoe het o.i. niet moet. Men kiest wel voor een ontwikkeling tot een (Europese) 'Top regio', met name op gebied life sciences en duurzaamheid, maar investeert daarbij zelf niet tot nauwelijks in de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving, ook al lijkt daar nu enige verandering in te komen;

## **Conclusie**

<sup>6</sup> Zie in deze o.a. ook de: 'Brede Milieuvisie' en dan in het bijzonder onder pijler 3: 'Levend netwerk van natuur, landschap en cultuurhistorie'.

<sup>7</sup> Overigens wordt er in het: 'Uitvoeringsagenda' wel gesproken van een 'Investeringsplan kwaliteitsimpuls Openbare Ruimte' (zie ook de: 'Uitvoeringsagenda', pag. 10), maar de vraag is in welke mate het daarbij om groen gaat en in het bijzonder ook het groen zoals dat in de buitengebieden voorkomt.

27. Er zitten vele positieve aanknopingspunten in de Ruimtelijke Economische Koers voor de U-10, maar op punten zou deze o.i. nog wel kunnen worden aangescherpt, althans bij bepaalde Toekomstbeelden alsnog naar de juiste balans moeten worden gezocht, dus nadrukkelijk daarbij ook rekening houdend met aanwezige (en nog te ontwikkelen) waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, teneinde de regio zich echt tot een duurzame topregio te kunnen laten ontwikkelen.

In die zin zou het dus goed zijn als niet alleen bepaalde Toekomstbeelden, maar ook de: 'Ontwikkelprijncipes voor Healthy Urban Living', of zo men wil spelregels, zoals deze in de: 'Uitvoeringsagenda' worden geagendeerd (zie ook de: 'Uitvoeringsagenda, pag. 15), nog eens goed tegen het licht worden gehouden om zo een echt duurzame ontwikkeling van de regio te kunnen waarborgen;

*Patrick Greeven (Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)*

## **Bijlage: Voorlopige reactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. Peilnota ruimtelijk-economische koers U-10: 'Groen, gezond en Slim'<sup>8</sup>**

Geacht College en gemeenteraad,

Aangezien de Ronde Tafel/het Debat over de Woonvisie 2016-2020 in eerste instantie op de 14e april stond ingepland, maar deze kennelijk later is verzet naar de 12e april, maakte de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. tot haar eigen verrassing kennis met de: 'Peilnota ruimtelijk-economische koers U-10'. Voor de 14e april staat er dan m.b.t. de betreffende Peilnota overeenkomstig de uitnodiging een consultatieavond voor (buitengewone) leden van de gemeenteraad op de agenda, waarbij ook door het College in haar reactie op de Peilnota alvast een voorzet/bod voor de bijdrage vanuit de gemeente Zeist aan de Regio wordt gedaan. Gezien de aard van de betreffende Peilnota en ook de reactie/bod van het College daarop leek het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. goed hier toch alvast een reactie op te geven.

### **Burgerparticipatie**

Vooropgesteld zij het dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het natuurlijk waardeert dat er vanuit een breder perspectief naar de regio wordt gekeken en dan met name welke kansen er liggen om tot een ruimtelijk-economische structuurversterking te komen, dat ook in complementaire zin t.o.v. andere regio's.

Wat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. evenwel betreurt is dat de keuzen die daarbij dan worden gemaakt, hoe aansprekend de gekozen thema's: 'groen, gezond en slim' op het eerste gezicht ook zijn, evenals ook de consultatie daarvan door de betrokken gemeenteraden zich geheel buiten het gezichtsveld van de samenleving afspeelt. Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat op basis van de beschikbare stukken heeft kunnen nagaan zijn daarbij dan weliswaar bepaalde experts en deskundigen daarbij betrokken, hetgeen uiteraard goed is, maar niet bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties en ook de bewoners. Dat terwijl de toekomstige koers van de regio en dus ook de daarvan deel uitmakende gemeenten natuurlijk eenieder die binnen deze regio of daar in de toekomst zijn domicilie zal kiezen aangaat.

Zoals bekend heeft de gemeente Zeist burgerparticipatie hoog op haar agenda staan<sup>9</sup> en ook al wordt er dan binnen de samenleving op het niveau waarop dat thans plaatsvindt mogelijk nog verschillend tegen aangekeken (vergelijk ook de zogenaamde 'Participatieladder'), het had toch met name ook m.b.t. zo'n belangrijk koersdocument voor de hand gelegen, ook al gaat het dan nog maar om een peiling, dat de gemeente Zeist daarbij ook de samenleving zelf had geconsulteerd. Dat moet dan niet alleen van belang worden geacht ten aanzien van de keuzen die zo kunnen worden gemaakt, maar juist als je naar een 'netwerk-samenleving' (of zo men wil 'energieke samenleving'<sup>10</sup>) wilt, waarbij op betreffende thema's intensief wordt samengewerkt, juist om elkaars sterke kanten nog verder te kunnen versterken, dus door co-creatie tot waarde-creatie te kunnen komen, dan is het o.i. van belang zo'n koers ook vanaf het begin met elkaar vast te stellen en samen op te pakken.

### **Koers**

De keuze om tot een gezamenlijke koers te komen is kennelijk niet zomaar uit de lucht komen vallen. Na de opheffing van het Bru, ook vanwege de discussie die er ten aanzien van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in de Tweede Kamer heeft plaatsgevonden, hebben de betrokken gemeenten in de regio niet stilgezeten en is kennelijk de U-10 in het leven geroepen.

Teneinde aan de U-10 richting te geven is er kennelijk een 'Strategische ruimtelijke agenda' opgesteld, evenals op basis van gesprekken met smaakmakers een 'Toekomstwerkboek' en

<sup>8</sup> Het gaat hier slechts om een voorlopige reactie, aangezien de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. pas sinds kort op de hoogte is van de Peilnota en eigenlijk de tijd te kort is hier ook echt een goed doordachte reactie op te kunnen geven.

<sup>9</sup> Vergelijk bijvoorbeeld de interactieve planvorming samen met de burgers van de bezuinigingen, de Structuurvisie, het Groenstructuurplan, het Bomenbeheerplan, GONS, etc..

<sup>10</sup> Zie o.a. ook: 'De energieke samenleving - Op weg naar een sturingsfilosofie voor een schone economie (PBL, 2011)'.

later ook nog door de wethouders RO en Economie een 'Regioatlas'. Klinkt allemaal op zich mooi, maar ook dit speelt zich kennelijk toch wederom vrijwel geheel buiten het maatschappelijk speelveld af. Ook dat moet o.i. toch als gemiste kans worden gezien.

### *Analyse*

Van de gegeven documenten heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. geen kennis kunnen nemen, maar wel vraagt zij zich in met name analytische zin af in hoeverre aan de koers waarvoor nu is gekozen ook een zorgvuldige analyse ten grondslag ligt. Natuurlijk is er op regio-niveau een 'daily urban system' aanwezig met ook gedeelde kwaliteiten en waarden, evenals is duidelijk dat de regio Utrecht zich als topregio manifesteert die concurrerend is t.o.v. andere regio's (zie ook internationale onderzoeken), waarbij het goed is het ook vanuit de dynamiek vanuit de regionale/nationale - en met name ook mondiale economie het eerder in complementariteit dan in concurrentie te zoeken, dus 'samenwerking', maar dan neemt niet weg dat aan de keuzen, hoe zeer deze de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ook op het eerste gezicht aanspreken, o.i. toch een zorgvuldiger onderbouwing ten grondslag had kunnen worden gelegd dan thans het geval is. Dat ook om een beter fundament voor de gemaakte keuzen te kunnen krijgen.

Als eerste wordt er kennelijk in de Peilnota zondermeer vanuit gegaan dat in de Regio de bevolking zonder meer sterk zal blijven groeien. Dat zou dan mede daarmee samenhangen dat de regio Utrecht door zijn centrale ligging een grote aantrekkingskracht heeft voor mensen vanuit heel Nederland. En als die mensen zich eenmaal hebben gevestigd dan zouden ze ook niet meer weg gaan gezien de vele kwaliteiten die de regio te bieden heeft. Nu wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. natuurlijk niet ontkennen dat de regio gezien aanwezige hoge kwaliteiten, met name ook die van natuur en landschap, een bepaalde aantrekkingskracht heeft, maar het is ook duidelijk dat als de Regio maar blijft groeien en ook in die zin geen duidelijke keuzen worden gemaakt, dat dat uiteindelijk ook ten koste van die aanwezige kwaliteiten kan gaan (zie in deze met name ook de 'Ex ante evaluatie SVIR (PBL, 2011)').

Voor zover je de komst van mensen naar de regio al zou moeten willen sturen, is het in ieder geval goed bij de consequenties daarvan wel stil te staan. Juist om te voorkomen dat er overall een (ongebreedelde) ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt ten koste van aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie is door het Rijk de zogenaamde 'Ladder van duurzame stedelijke ontwikkeling' in het leven geroepen en kennen we binnen het Utrechtse (gelukkig) nog het instrument van de rode contouren, ook al staan deze de laatste jaren met het zogenaamde 'kernrandzone-beleid' ook (enigszins) op de tocht. Nu wordt in de Peilnota wel aangegeven dat het opvangen van de forse woningbouwopgave op binnenstedelijke (transformatie)locaties dient te plaatsvinden, evenals dat er wordt gekozen voor het terugdringen van de plancapaciteit van nieuwe kantoren en ook de transformatie van bestaande kantoorlocaties (zie overigens in deze met name ook de 'Thematische Structuurvisie Kantoren (Provincie Utrecht, 2016)', maar o.i. zou hierbij nog nadrukkelijker dan thans in de Peilnota het geval is ook echt een keuze voor binnenstedelijke ontwikkeling moeten worden gemaakt (inclusief bijbehorende instrumenten), ook daarbij uiteraard rekening houdend met het binnenstedelijke groen, teneinde zo het waardevolle buitengebied te kunnen sparen.

Verder heeft er voor de Stadsregio Utrecht al eens een ecologische analyse plaatsgevonden dat als de stad Utrecht verder zou moeten uitbreiden dat dan gezien de in het geding zijnde waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie vooral in westelijke richting zou moeten plaatsvinden, dus waar nu Leidsche Rijn is gelegen (zie in deze met name ook: 'Ecologische toetsing stedenbouwkundige modellen Regio Utrecht (Bureau Waardenburg, 1990)'). Na Houten (en Rijnenburg) is dan nu de focus kennelijk op de zogenaamde A-12 zone gericht, maar duidelijk zal zijn dat bij welke keuzes voor een uitbreiding van stedelijke leefmilieus ook worden gemaakt, waarvan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zo zal duidelijk zijn dus geen voorstander is, daarbij altijd een zorgvuldige afweging dient te worden gemaakt welke waarden daarbij dan in het geding zijn, bij voorkeur ook vanuit een breder perspectief.

Dan is het voorts voor de Stichting dus tevens de vraag of je altijd wel in economische zin moet blijven groeien. Na de onstuimige groei in de tweede helft van de vorige eeuw is het



dus de vraag of je niet naar een heel andere economie toe moet. Een economie die i.p.v. op kwantiteit, dus consumeren, eerder op waarde-creatie is gericht met respect voor mens, natuur en milieu. Dan kom je dus al snel uit bij een 'circulaire economie' of nog beter een 'betekenis economie'<sup>11</sup>.

Gelukkig wordt in de Peilnota aan kwaliteit boven kwantiteit wel aandacht gegeven, zoals o.a. aan een 'Circulaire economie' met een optimaal gebruik van grondstoffen, maar de hoofdkeuze om echt voor kwaliteit (boven kwantiteit) te gaan, ook al spreekt deze uiteindelijk wel uit de gekozen thema's en bijbehorende ingrediënten, zou o.i. eveneens nog veel sterker kunnen (en moeten) worden benadrukt dan thans in de Peilnota het geval is, ook in ruimtelijk-randvoorwaardelijke zin, dus niet alleen t.a.v. de duurzame (top)sectoren<sup>12</sup> waar men dan met name op inzet, maar ook hoe en vooral ook waar deze dan bij voorkeur worden geaccommodeerd. Ook daarbij wederom rekening houdend met in geding zijnde waarden, zoals waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie en natuurlijk ook leefomgevingskwaliteit.

Dan is het bijvoorbeeld voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. o.a. verder de vraag of en in welke mate bij de gegeven koers ook rekening is gehouden met hetgeen over de regio (en aangrenzende regio's) in o.a. de 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)' van de rijksoverheid én ook de 'PRS/PRV 2013 - 2028' van de provincie Utrecht wordt opgemerkt. Natuurlijk heeft (de regio) Utrecht een centrale positie in het intensieve kennisnetwerk langs de A2, maar er zijn natuurlijk in de regio meerdere kennisnetwerken tegelijkertijd aanwezig, zoals overigens ook in de Peilnota aangegeven, zoals die m.b.t. tot de 'life sciences' met Wageningen.

Naast documenten die informatie geven over de plek van de regio op het (inter)nationale schaalniveau bevat met name ook de 'Staat van Utrecht 2015' heel veel informatie over zowel de sterke als zwakke kanten van de gemeenten die deel uitmaken van de U-10 en dus ook van de kansen/opgaven waar die gemeenten en dus ook de regio nog voor staat. Alhoewel in de voorliggende Peilnota vooral op de kansen van de regio wordt ingegaan om tot een economisch-ruimtelijke structuurversterking te komen, en waarop hieronder nog nader zal worden ingegaan, ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het toch als een gemiste kans als niet ook de opgaven in beeld worden gebracht. Juist dan weet je ook waar mogelijk nog zwakke punten liggen en waar zo mogelijk in zal moeten worden geïnvesteerd, ook vanuit het gezichtspunt een duurzame ontwikkeling, teneinde te voorkomen dat de regio in die zin onder een bepaalde basiskwaliteit terecht komt.

Juist om ook die zwakke kanten goed in beeld te hebben, dus eigenlijk de 'tegenhanger' van de sterke economische ontwikkeling die de regio Utrecht thans doormaakt, zal het met de 'Staat van Utrecht 2015' in de hand duidelijk zijn dat 'regio' relatief (zeer) slecht scoort op het gebied van de productie van duurzame energie, de luchtkwaliteit (als deel van de kwaliteit leefomgeving) en ook de biodiversiteit die weliswaar voor bossen en akkers licht toeneemt, maar voor graslanden en water nog steeds afneemt. In die zin is o.i. dus nog steeds vanuit het gezichtspunt van duurzame ontwikkeling, dus vanuit de 3 P's (Planet, People en Profit/Prosperity), sprake van een onevenwichtige balans, waarbij het dus zaak is bij de keuzen die gemaakt worden zich daar ook nadrukkelijke van bewust te zijn.

Bezien we vanuit dit perspectief de thema's dan wordt gelukkig met name onder het thema 'Groen' ook (ruim) aandacht gegeven aan ingrediënten als 'energiepositief wonen en werken', 'duurzaam mobiliteitssysteem', 'duurzame herontwikkeling stedelijk gebied', 'versterken landschappen en groene leefomgeving', maar door daar ook een zorgvuldige analyse aan ten grondslag te leggen, geef je ook aan hoe belangrijk het is deze thema's nu ook echt met zijn allen op te pakken.

Met name op het gebied van het energie- of klimaatneutraal maken van de regio zijn er gelukkig inmiddels vele initiatieven, zoals binnen de gemeente Utrecht (met 'Energie-U'), De Bilt (met 'BENG') en ook Utrechtse Heuvelrug (met Heuvelrug-Energie'), die daarbij (nog) een iets steviger koers (lijken te) volgen dan Zeist, althans volgens de gegeven 'Routekaart

<sup>11</sup> Zie o.a. ook: 'The purpose economy (Aaron Hurst, 2014)'.

<sup>12</sup> In Nederland worden 9 zogenaamde topsectoren onderscheiden (zie ook [www.rvo.nl](http://www.rvo.nl)).

2050'<sup>13</sup>, evenals zijn er in de regio vele kennisinstituten aanwezig, zoals het 'Utrecht Sustainability Institute', die met het uitwerken van de gegeven opgaven zouden kunnen helpen. Uiteraard kan ook de overgang/transitie naar een afvalvrije of circulaire samenleving/economie, daar een belangrijke bijdrage aan leveren<sup>14</sup>. Wat betreft het verbeteren van de luchtkwaliteit/kwaliteit leefomgeving, maar daarmee natuurlijk ook het terugdringen van de CO2-belasting van het verkeer, wordt inmiddels door vele gemeenten in de regio gewerkt aan het realiseren van een schaa sprong voor de fiets en het OV op basis van de zogenaamde 'Ladder van Verdaas' (zie overigens ook de notities: 'Kracht van Utrecht 2.0' en ook : 'OV+++' van het BRU). Tenslotte wordt gelukkig aan het versterken van de groene kwaliteiten wel aandacht gegeven, maar helaas is dat maar mondjesmaat, waarbij de ervaring is dat bij veel projecten het uiteindelijk toch de economie (sec) het nog steeds wint van de ecologie, dus van de natuur en het landschap (en vaak ook de cultuurhistorie). Gelukkig zie je hier ook langzaam een kentering ontstaan, waarbij er behalve voor de intrinsieke waarden van de natuur er ook steeds meer oog is voor de toegevoegde economische -, maatschappelijke - en ook gezondheidswaarden welke daaraan eveneens kunnen worden toegekend<sup>15</sup>. Wanneer echter op dat Natuurlijk(e) Kapitaal<sup>16</sup> en de daarmee verbonden waarden steeds verder wordt ingeteerd, zullen ook de positieve effecten daarvan navenant verminderen. Door zich dus ook echt bewust te zijn van de opgaven die er op dit gebied liggen om tot een evenwichtige duurzame balans te komen, kun je de keuzen die je maakt ook beter onderbouwen en zo dus ook beter duidelijk maken waarom de keuzen die je maakt ook voor de toekomstige generaties nu juist zo belangrijk zijn.

Hoe een en ander in analytische zin ook zij, de keuze voor 'groen, gezond en slim' spreekt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. natuurlijk bijzonder aan, al blijft dan wel staan hoe een en ander dan nader wordt uitgewerkt, dus met name ook wat dat in ruimtelijke zin dan betekent. Bij die koers wordt dan aangesloten bij de Strategische agenda van de EBU, die ook deel uitmaakt van het 'Netwerk Utrecht 2040'. Binnen het EBU en ook het Netwerk 2040 bruist het letterlijk van de energie en het is natuurlijk mooi als de regio op die agenda aansluit.

#### *Groen: Circulaire economie in een groene omgeving*

Zoals ook hiervoor al aangegeven wordt dit thema in de Peilnota en (dus) ook de 'Reactie van het College' breed benaderd, dus inclusief de transitieopgave naar een circulaire economie, etc..

In ieder geval is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus met name met de keuze van dit thema bijzonder verheugd. Feitelijk vanuit de 3 P's van duurzame ontwikkeling, dus Planet, People en Profit (of beter Prosperity (welzijn/geluk!)), is dit feitelijk de (ecologische) drager van de beide andere peilers. Bezien we dan (wederom) de 'Staat van Utrecht 2015' dan liggen juist hier, zoals ook in het voorgaande al aangegeven, de grootste opgaven, zowel t.a.v. de energieopgave, de opgave wat betreft de luchtkwaliteit/kwaliteit van de leefomgeving, als ook de biodiversiteit. In die zin acht de Stichting het waardevol om juist ook hierbij nog wel een aantal opmerkingen te plaatsen, ook om een en ander in het juiste perspectief te kunnen

<sup>13</sup> In de 'Brede Milieuvisie', althans het concept, dat overigens nog door de gemeenteraad moet worden vastgesteld, wordt voor Zeist (gelukkig) uitgegaan van een hoger ambitieniveau, namelijk van een klimaatneutraal Zeist in 2030.

<sup>14</sup> Wat betreft het realiseren van een afvalvrije/circulaire samenleving zal behalve aan het hergebruik van (grond)stoffen met name aan afvalpreventie de hoogste prioriteit moeten worden gegeven (zie in deze met name ook de zogenaamde 'Ladder van Lansink'). Ook al is het op zich positief op basis van het 'Cradle to cradle-principe' (grond)stoffen her te gebruiken dat gaat altijd met energieverlies gepaard.

<sup>15</sup> Zie o.a.: 'De betekenis van TEEB voor Nederland - Discussienota voor de Taskforce Biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen (PBL, 2010)', evenals op schaalniveau regio o.a. 'Het geld groeit op onze Heuvelrug (Bade, T, 2007)'.  
<sup>16</sup> Voor de kansen die er zijn vanaf het begin bij beleidsbeslissingen en al het handelen met het Natuurlijk€ Kapitaal rekening te houden kan o.a. worden verwezen naar het magazine: 'Samenwerken aan Natuurlijk Kapitaal (Min. van Buitenlandse Zaken, Min. van Economische Zaken en Min. van Infrastructuur en Milieu, 2015)', evenals websites: [www.themasites.pbl.nl/natuurlijk-kapitaal-nederland](http://www.themasites.pbl.nl/natuurlijk-kapitaal-nederland) en [www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl](http://www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl).

plaatsen. Daarbij zullen dan de per thema afzonderlijk onderscheiden ingrediënten als basis worden gebruikt.

#### Groen (sec)/Versterken landschappen en groene leefomgeving

Wat betreft groen (sec), dus o.i. de eigenlijk (ecologische) drager van de beide andere peilers van duurzame ontwikkeling, lijkt het erop dat deze (helaas) eerder wordt beschouwd als de 'groene omgeving' waarin een economie goed kan gedijen dan dat deze eveneens als een waarde in zichzelf wordt aangemerkt. Zo wordt letterlijk gesproken over de 'Compacte landschapstad'. Groen rondom de stedelijke gebieden wordt daarbij dan wel als een belangrijke kwaliteit gekoesterd, maar kan tegelijkertijd wel beter worden benut. De stedelijke regio en zijn groene omgeving zouden daarbij dan steeds meer als een geheel functioneren. En hierin ligt o.i. meteen ook het grootste gevaar van een dergelijk concept, waarbij eigenlijk het groen vanuit het perspectief van de stedeling wordt gezien, maar dus niet vanuit de kwaliteit vanuit zichzelf, dus vanuit de intrinsieke waarde die het vertegenwoordigt. We hebben dat feitelijk gezien bij de Uithof/USP, waarbij deze ondanks eerder gestelde groene grenzen zich toch steeds verder ten koste van de hier aanwezige intergewestelijke/-stedelijke groene buffer uitbreidt, zoals o.a. recent nog met PMC. Daardoor bereikt dit gebied op een gegeven moment een kantelpunt van groen naar stedelijk, waarbij het zijn bijzondere groene kwaliteiten verliest, met uiteindelijk toch ook gevolgen voor het economische vestigingsklimaat voor de Uithof zelf en dus ook voor aangrenzende stedelijke agglomeraties (zie in deze ook het artikel: 'Groene wegen in het gedrang - Dit gebied mag gewoon niet dichtslippen' in 'Mijn Utrechts Landschap' van jan 2016).

Gelukkig wordt in de 'Reactie van het College' weer wel aangegeven waar men in Zeist t.a.v. de haar omringende ecologische structuren tot een verbetering van het hier gelegen EHS/Nationale Natuurnetwerk (NNN) kan komen, zoals bij Den Dolder, Bosch en Duin, De Bilt en Station Driebergen-Zeist. Overigens ligt hier ook voor met name het buitengebied van Zeist-West nog een aanzienlijke opgave, aangezien grote delen die oorspronkelijk deel uitmaakten van de EHS teneinde hier tot een aaneengesloten natuurnetwerk te kunnen komen (zie in de deze o.a. ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages, 2009)', alsnog op basis van het zogenaamde 'Akkoord van Utrecht' buiten de groene contour zijn geplaatst en deze dus nog alleen op basis van externe financiering kunnen worden gerealiseerd. Verder bestaan er ook in landschappelijke zin nog veel mogelijkheden om in het buitengebied tot een kwaliteitsslag te komen, waarvoor in het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)' een aantal aansprekende voorstellen zijn gedaan, maar waaraan tot op heden (helaas) weinig tot geen aandacht is gegeven.

#### Klimaatneutraliteit/Energiepositief wonen

Met name wat betreft de opgave om binnen korte termijn, dus zeg 2030, klimaatneutraal te worden, liggen er o.i. dus vele kansen om tot een structuurversterking te komen. Daarbij zou dan dankbaar gebruik kunnen worden gemaakt van het rapport dat door Rifkin in opdracht van de provincie Utrecht is opgesteld (zie ook: 'Utrecht Roadmap to a third industrial revolution (OJR, 2010)'). Wel zou ook hierbij natuurlijk zorgvuldig naar het ruimtebeslag moeten worden gekeken die een dergelijke overgang met zich mee brengt, want in het stedelijk gebied moet het behoud van groen in het algemeen en bomen in het bijzonder natuurlijk wel van belang worden geacht, eveneens wil je ook niet in het buitengebied overal energievelden of windmolens komen. Ook daarbij is het dus goed nadrukkelijk rekening te houden met aanwezige kwaliteiten van natuur, landschap en cultuurhistorie (zie overigens ook de nota: 'Energielandschappen (Adviseur Ruimtelijke kwaliteit provincie Utrecht, 2014)'). Wat betreft de opgave die er voor de transitie naar een klimaatneutrale samenleving ligt wordt in de 'Reactie van het College' dan met name verwezen naar het coalitieprogramma: 'Samen kansen pakken' en dan in het bijzonder naar de daarin opgenomen doelstelling om in 2018 3000 verduurzaamde woningen te hebben gerealiseerd, waarvoor Zeist ook is genomineerd voor de 'Duurzaam bouwen Awards 2016', waarbij zij uiteindelijk achter Amersfoort tweede is geworden. Maar het zou natuurlijk goed zijn, ook gezien de urgentie (zie ook uitkomsten Klimaatop Parijs), als de ambitie ten aanzien van klimaatneutraliteit hoger wordt gelegd dan 2050, dus net als veel gemeenten in de Regio op 2030. Overeenkomstig de Brede Milieuvisie, althans het Concept, lijkt Zeist daar gelukkig nu ook voor te gaan. En ook al heeft de gemeente Zeist dan een 'Routekaart 2050', het zou goed

zijn als op basis van een Energievisie de mogelijkheden/kansen hiervoor ook echt in beeld worden gebracht (zie overigens ook reactie AML op de Woonvisie) en daar dan samen met zowel het bedrijfsleven als bewoners vorm aan te geven, waarvoor feitelijk met de oprichting van de 'Samenwerkingsverband Energie(k) Zeist'/Het Groene Huis' al een goede basis is gelegd.

### Circulaire economie

Daarnaast biedt natuurlijk een overgang naar een circulaire of zo men wil groene/afvalvrije (dus 'schone') economie vele kansen, maar zou i.o. dat toch nog veel beter moeten worden uitgewerkt dan thans in de Peilnota wordt gedaan<sup>17</sup>. Juist hier moet een ketenbenadering, dus een samenwerking op alle niveaus juist bij dit thema van groot belang worden geacht, waarbij dan wel ook de stip op horizon duidelijk moet zijn<sup>18</sup>.

In de 'Reactie van het College' wordt deze 'ingrediënt' (helaas) niet aan de orde gesteld, terwijl dit toch in de Brede Milieuvisie een van de 4 peilers is. In die zin zou hieraan in het bod dat door Zeist wordt gedaan dus nog bijzondere aandacht kunnen worden gegeven, waarbij om te beginnen dan ook zou kunnen worden verwezen naar de activiteiten van o.a. de kringloopwinkel, de weggeefwinkel en ook het repaircafé.

### Duurzame mobiliteitssystemen

Wat betreft de schaa sprong van automobilititeit naar de fiets/OV, zoals deze ook in de Peilnota wordt aangehaald, onderschrijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. deze uiteraard van harte.

Op verschillende plekken in met name de 'Reactie van het College' wordt daarbij naar o.a. een 'verbetering van het fietspad en ook het OV tussen de Uithof/USP en Zeist' verwezen. De vraag is daarbij natuurlijk wat men dan onder die verbetering verstaat. Als het daarbij om een verbetering van de bestaande wegen gaat, zoals het fietsvriendelijk en dus autoluw maken van o.a. de Bisschopsweg, dan kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar natuurlijk achter staan. Als het evenwel betekent dat men alsnog kiest voor een doorsnijding van De Lage Grond dan betekent dat niet alleen een sterke aantasting van de hier aanwezige landschappelijke kwaliteiten, maar zal dat ook zo zijn effecten hebben op de hier gelegen ecologische corridor tussen het Vechtplassengebied/Noorderpark en het Kromme Rijn-/Langbroekerweteringgebied (zie in deze wederom de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages, 2009)'). Hetzelfde kan worden gesteld voor een eventuele nieuwe (H)OV-verbinding.

Kortom, fantastisch dat men als een van de thema's, dus peilers, voor de koers groen kiest, maar ook hier dien je dan wel eerst je groene raamwerk (sec) goed in kaart te brengen, evenals waar de kansen die er liggen aldaar tot een structuurversterking te komen, alvorens je nu uitsprekt over bepaalde ontwikkelingen die mogelijk wel degelijk ook tot een beslag op nu juist dat groene raamwerk zullen leiden (vergelijk in deze overigens ook het principe van 'Natuurinclusief ontwerpen'<sup>19</sup>).

### *Gezond: Gezonde economie en gezonde bevolking*

Ook dit thema spreekt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uiteraard bijzonder aan. De samenwerking die op regioniveau t.a.v. life sciences is ontstaan, heeft aan de regio in economische zin tot een aanzienlijke impuls geleid, maar heeft helaas ook zo zijn repercussies.

### Gezonde economie

Zoals hiervoor ook al aan de orde gesteld breidt de Uithof/USP zich naar alle kanten uit en proberen alle aangrenzende gemeenten daar kennelijk op mee te liften. Zo heeft De Bilt

<sup>17</sup> Zie als inspiratie o.a.: 'Circulaire economie - Van wens naar uitvoering (RLI, 2015)', met name het betreffende hoofdstuk 4: 'Transitieagenda voor de provincie, regio en (samenwerkende) gemeenten: eigen kracht en samenhang', pag. 29-33.

<sup>18</sup> Zo gaat de gemeente De Bilt overeenkomstig haar 'Duurzaamheidsprogramma 2014-2018' voor een afvalvrij gemeenteapparaat in 2018.

<sup>19</sup> In het kader van het 'Uitvoeringsprogramma' behorende bij de 'Brede Milieuvisie' wordt aan het opstellen van een 'Handreiking Natuurinclusief ontwerpen' gewerkt.

langs de zogenaamde 'Life science as' inmiddels een drietal satellieten van de Uithof aangegeven, te weten het kantorencomplex van de Grontmij, thans Stevin, het terrein van het (voormalige) RIVM en Berg en Bosch, eveneens wil kennelijk ook Zeist zich nu als zodanig gaan profileren, althans kijken waar er ruimte beschikbaar is voor (uitbreiding van) activiteiten op het gebied van 'care en cure', in het bijzonder langs de Utrechtseweg nabij het Utrecht Science Park (USP).

Nu heeft de realisatie van de 'Life Science As' in de gemeente De Bilt al heel wat groen en dan met name ook bomen gekost, dus op zich is er niets op tegen als Zeist wil aansluiten bij ontwikkelingen Uithof/USP, mits daarbij dan maar duidelijke ruimtelijke randvoorwaarden worden aangegeven, aangezien dat anders tot tal van ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen kan leiden, zoals een (H)OV en ook nieuw fietspad, etc., die nu juist weer ten koste van aanwezige groene kwaliteiten kunnen gaan. En nu is het zo dat binnen afzienbare termijn er langs de Utrechtseweg (kantoor)gebouwen vrijkomen, zoals die van Rabofacet en ook TNO, maar bij de kansen die dat biedt voor transformatie/herontwikkeling zal dan wel ook zorgvuldig met groene waarden rekening moeten worden gehouden, zoals de ligging binnen de Stichtse Lustwarande (SLW). Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat goed heeft begrepen zal hiervoor binnenkort door de gemeente samen met betrokkenen overigens een gebiedsvisie worden opgesteld, hetgeen van harte wordt ondersteund.

M.b.t. tot een gezonde economie zou o.i. behalve naar de kansen die de 'life sciences' bieden, toch met name ook naar de kansen moeten worden gekeken die een vergroening (en ook verbreding) van de landbouw biedt<sup>20</sup>, ook vanuit het perspectief van een vitaal platteland. Met name in de nabijheid van de stedelijke regio's liggen hier tal van kansen, die o.i. nog steeds onvoldoende worden benut. Door een overgang naar de productie van biologische streekproducten is hier in de regio o.i. nog een aanzienlijke kwaliteitssprong te maken, waarvan er overigens inmiddels al een aantal aansprekende voorbeelden zijn (vergelijk ook [www.local2local](http://www.local2local.nl)). Dat geldt dan o.i. eveneens voor de introductie van stadslandbouw<sup>21</sup>, zij het in het buitengebied dan wel onder bepaalde ruimtelijke randvoorwaarden (vergelijk ook: 'Nota van Uitgangspunten Bestemmingsplan Buitengebied Zeist Zuid-West').

### Gezonde bevolking

Zoals uit steeds meer onderzoeken naar voren komt moet de relatie tussen de natuur en gezondheid wezenlijk worden geacht<sup>22</sup>, dus ook hier liggen o.i. volop kansen om hier samen met alle partners vorm aan te geven.

Duidelijk is dat juist door een vergroening van het stedelijke leefmilieu er nog aanzienlijke kwaliteitswinsten zijn te behalen, zoals aanpak hittestress, etc., dus in die zin sluit de ambitie voor het Centrum van Zeist met: 'Groen, gezond en gastvrij' hier wel weer mooi op aan. Maar zoals ook hiervoor onder het thema groen al aangegeven liggen er ook in het platteland voor vergroening nog vele kansen (vergelijk o.a. 'Uitvoeringsprogramma' van het 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons& Partners, 2009)').

In die zin is het trouwens in het oogspringend dat 'Healthy Urban Living (HUL)' feitelijk dezelfde afkorting heeft als 'Het Utrechts Landschap', dus als we dat maar met zijn allen voor ogen blijven houden dan moet het toch met een gezonde economie en ook een gezonde bevolking goed komen.

### *Slim*

Niet alleen wat betreft de transitie naar een duurzame samenleving, maar ook wat betreft zorg (denk aan o.a. domitica) liggen er natuurlijk vele kansen gebruik te maken van nieuwe innovaties. Dus is samenwerking binnen een netwerksamenleving/energieke samenleving, waarbij iedereen op basis van zijn talenten een bijdrage kan leveren, natuurlijk een uitdaging die we met zijn allen aan moeten gaan. Als daarbij dan i.p.v. het BNP het Bruto Nationaal

<sup>20</sup> Met name bij een verbreding is het goed toch ook met de ruimtelijke consequenties rekening te houden.

<sup>21</sup> Zie in deze ook de activiteiten van het 'Platform stadslandbouw Zeist'.

<sup>22</sup> Zie o.a. de publicaties: 'Natuur en gezondheid - Handreiking voor lokale bestuurders (RMNO, 2007)' en ook: 'Groen, gezond en productief (KPMG, 2012)'

Geluk (vergelijk ook Bhutan) centraal komt te staan, dan kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar alleen maar gelukkig mee zijn.

Overigens zal, zoals ook hiervoor al aangegeven, zowel het TNO (als ook de Rabo-facet) binnenkort uit Zeist verdwijnen, dus is het inderdaad goed zich langs de as van de Utrechtseweg te heroriënteren welke kansen daarbij ontstaan, uiteraard wel binnen het gegeven groene raamwerk.

### **'Hoe vergroten we onze agglomeratiekracht' en met name ook 'Hoe groeien we met kwaliteit'**

Zoals uit het bovenstaande duidelijk zal zijn liggen met name op dit vlak o.i. toch echt de grootste uitdagingen. Dus hoe ontwikkelt de regio en dan in het bijzonder Zeist zich zodanig dat de ene kwaliteit (lees: het groen) de andere thema's versterkt. In de 'Reactie van het College' worden daartoe een aantal aansprekende voorbeelden gegeven, maar ook daarbij zal uiteindelijk o.i. nadrukkelijk ook naar het ruimtebeslag moeten worden gekeken. In het bovenstaande is met name hiervoor onder de betreffende thema's en bijbehorende ingrediënten al de bijzondere aandacht gevraagd.

Wat daarbij overigens wederom opvalt dat in de 'Reactie van het College' op de Peilnota', onder hoofdstuk 4: 'Kernvraagstuk: Hoe groeien we met kwaliteit' zich wat betreft de opvang van de woningbouwopgave het College zich toch weer beroept op de PRS waarin over een opgave van 2200 woningen wordt gesproken. Zoals ook is de dialoog t.a.v. de nieuwe Woonvisie duidelijk is geworden, zal Zeist op basis van haar Structuurvisie 'Zeist schrijf je met een Q' evenwel (gelukkig) 'kwaliteit boven kwantiteit' stellen, dus is het wellicht goed ook hierbij nog wel in randvoorwaardelijke zin tot een bijstelling van de reactie/het bod te komen.

Wat betreft het bereiken van de gewenste ruimtelijke kwaliteiten zijn er inmiddels bij de provincie vele Handleidingen en Handreikingen beschikbaar, zowel wat betreft de binnenstedelijke kwaliteit, als ook het buitengebied (zie o.a. de 'Leidraad Duurzame gebiedsontwikkeling (inclusief bijbehorende Milieukwaliteitsprofielen)', 'Kwaliteitsgidsen landschappen' en ook 'De Utrechtse Buitenplaatsbiotoop', evenals diverse publicaties Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit van de provincie Utrecht<sup>23</sup>). Ook wordt in het kader van de Brede Milieuvisie aan een 'Handreiking Natuurinclusief ontwerpen' gewerkt, maar uiteindelijk zal het om een 'mind-shift' gaan, waarbij ontwikkelaars, etc., ook echt de natuur en het landschap op hun waarde leren waarderen/schatten. Met een duidelijke koers voor de regio voor ogen, met als thema's/peilers 'Groen, gezond en slim', moet dat toch met zijn allen lukken!

### **Conclusie**

De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ziet het als een gemiste kans dat bij het bespreken van de Peilnota van de U-10 ook niet de samenleving actief wordt betrokken, want het is toch iets wat iedereen aangaat.

Wat de koers zelf betreft onderschrijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de daarbij gekozen thema's van harte, maar wel voelt zij zich genoodzaakt daar ook wel bepaalde opmerkingen/kanttekeningen bij te plaatsen teneinde uiteindelijk de goede balans tussen Planet, People en Profit/Prosperity te kunnen behouden en dus zo te voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen, hoe aansprekend ook, niet (wederom) op aanwezige (of nog te ontwikkelen) waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, evenals de kwaliteit van de leefomgeving worden afgewenteld, hetgeen uiteindelijk toch (mede) de dragers zijn voor een lang en gelukkig leven!

*Patrick Greeven (Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)*

<sup>23</sup> Zie publicaties: 'Landelijke gebied 21e eeuw (Thoral, I, 2014)', 'Energielandschappen (Thoral, I, 2014)', 'Kernrandzones (Thoral, I, 2014)', 'Binnenstedelijke kwaliteit (Thoral, I, 2015)'.